

V Praze dne 21. ledna 2020
č. j.: SPH 100/2020

Rozhodnutí

Kanceláře prezidenta republiky – Odboru památkové péče

k návrhu uvedení Kohlovy kašny na II. nádvoří Pražského hradu do původního stavu

Kancelář prezidenta republiky – Odbor památkové péče, příslušná podle § 2 vládního nařízení č. 55/1954 Sb., o chráněné oblasti Pražského hradu, vydává na základě § 14 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, toto rozhodnutí:

Správa Pražského hradu, příspěvková organizace, příslušná hospodařit s majetkem tvořícím areál Pražského hradu, předložila podle § 14 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. žádost č. j.: SPH 100/2020 o rozhodnutí k návrhu uvedení Kohlovy kašny na II. nádvoří Pražského hradu do původního stavu ze dne 10. ledna 2020. Součástí žádosti je restaurátorský záměr: „Kopie císařské orlice na tzv. Leopoldovu (Kohlovu) kašnu na Pražském hradě“, kterou zpracoval restaurátor dne 18. prosince 2019. Předmětem záměru je výroba repliky císařského orla a jeho osazení na vrcholovou kouli dřívku Kohlovy kašny.

Kancelář prezidenta republiky – Odbor památkové péče žádost posoudil z hlediska zájmů státní památkové péče na ochraně Pražského hradu, který je, včetně jeho areálu, nařízením vlády č. 147/1999 Sb., o prohlášení a zrušení prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky, prohlášen za národní kulturní památku, a stanoví:

Realizace záměru uvedení Kohlovy kašny na II. nádvoří Pražského hradu do původního stavu je z hlediska památkové péče přípustná a vítaná.

Kohlova kašna na II. nádvoří Pražského hradu, je nazývána podle svého tvůrce sochaře Hieronyma Kohla (signatura HK na figuře boha Vulkána), s kterým na realizaci spolupracoval kamenický mistr Francesco Bartolomeo della Torre. Kašna byla osazena roku 1686 a nese v kartuších iniciálu „L“ na paměť vládnoucího císaře Leopolda I. Spodní půdorysně členěná a bohatě profilovaná nádrž (ve tvaru kvadrilobu - čtyřlístku - v kombinaci symetricky proti sobě položených oblouků protínajících se s centrálním čtvercem), s přísazenými třístupňovými schody shodného půdorysu tvořícími kašně vizuální podporu, je zdobena festony s ovocem a čtyřmi bohatými kartušemi s císařskou korunou ve vrcholu a zlacenou iniciálou „L“ ve středu. Střední pilíř, ve spodní partii kvadratický, prolomený nikami osazenými lvími hlavami, nese dvě rozměrově odstupňované mísy. Spodní, větší, má čtyřlístý půdorys, a horní, menší, kruhový. Spodní mísu podpírají nadživotní postavy antických bohů: Merkura s křídélky u kotníků, Vulkána s kladivem, Neptuna s delfínem a Herkula oděného lví kůží. Výtoky tvoří ústa čtyř maskaronů. Horní kruhová kanelovaná mísa je podepřena dvěma postavami Tritónů s rybími ocasy. Voda přetéká přes její hranu vnitřní kanelurou (dnes je vyložena olověným plechem). Střední osa kašny vrcholí figurami tří přisedlých lvů osazených zády k sobě. Lvi chrlí

z tlam vodu a nad hlavami vzpírají kouli s vloženým bronzovým pouzdrém (19. století), do kterého byl původně vsazen dvouhlavý císařský orel, provedený z plechu, malovaný a zlacený (od roku 1918 uložený v depozitáři, ale nyní již zrestaurovaný). Kašna je vytvořena z hrubozrnného pískovce, přesněji z arkózy z lokality Kamenné Žehrovice. Druhotně byl na severní straně proražen výtok vody do podružné dřevěné nádrže, dnes již zaslepený.

Počátkem 90. let (20. století), byl znak Svaté říše římské, neboli císařský orel, vyrobený v roce 1686, nalezen v depozitářích Pražského hradu a to v překvapivě zachovalém stavu. Naskytl se tak základní impulz k úvahám o obnově původní architektonické podoby kašny, která je v současném stavu, i přes dobré dochování kamenných partií, neúplná. Dílo, které se vyznačuje promyšlenou kompozicí, symetrií a působivým „pyramidálním“ vrstvením jednotlivých etází, citelně postrádá vrcholový ukončující prvek. V roce 2013 byl na zkoušku osazen císařský orel zpět na své místo na vrcholu kašny. Na místě se tak potvrdilo, že vizuálně je jeho navrácení zcela zásadní pro správné fungování kompozice díla. Vzhledem k významu této památky bylo následně v roce 2014 provedeno restaurování znaku Svaté říše římské. Restaurátoři mají tedy velice kvalitní podklad pro výrobu zamýšlené repliky.

Dlouhodobě byla kompozice kašny hodnocena jako jednoznačně neúplná a nevyhovující - provedené vizuální zkoušky jednoznačně dokázaly, že je třeba důležitý vrcholový prvek - císařského orla - navrátit zpět, nejlépe jako kvalitní repliku originálu. Nynější záměr považujeme za správný a důležitý krok vedoucí k obnově této významné umělecké památky.

Po kovářské (pasířské) stránce by bylo vhodné provést víceméně repliku nosné vyztužující konstrukce a plechové siluety orla (doplňen bude křížek na koruně). Nevylučujeme drobné úpravy vedoucí k lepšímu fungování a zvýšení trvanlivosti provedené repliky. Úpravy se týkají zejména otočného uložení ve vrcholové kouli ze žehrovického pískovce. Zde je osazeno, parně v 19. století, bronzové pouzdro z jednoho kusu – nyní zakryto víkem. Návrh funkčního mechanismu je jedním z důležitých úkolů nadcházejícího zásahu.

Původní císařský orel byl vyroben roku 1686 a je významně heraldicky doplněn srdečním štítkem s Českým lvem a řádem Zlatého rouna po obvodu, což byl osobní přínos císaře Leopolda I. kompozici povyšující. Českým králem byl korunován roku 1656. Rakouský štítkový erb je namalován přes konstrukční prvky nosníků, tedy na méně významné straně.

Jako celoplošný základní nátěr jednoznačně doporučujeme použít suřík rozmíchaný ve fermeži. Oxid olovnato - olovičitý (Pb_3O_4) přesněji tetraoxid diolovnatý - olovičitý, nebo orthoolovičitan olovnatý (triviálními názvy suřík nebo minium) je těžká, sytě oranžovočervená až ohnivě červená krystalická nebo amorfní látka. Jako plnivo olejové – fermežové barvy představuje i v současnosti nejlepší antikorozi ochranu, a to jak po chemické, tak po fyzikální stránce. Ošetření suříkem doporučujeme provést nejméně ve dvou vrstvách. Velice důležité je zajištění dokonalého vyschnutí a vyžrání základního nátěru – jednak z důvodu trvanlivosti, ale i z důvodu nanášení dalších povrchových vrstev.

Císařský orel byl namalován patrně olejovými barvami. V zásadě předpokládáme technologii obdobnou, ale detaily provedení bude třeba konzultovat s malířem, který bude pověřen realizací malby. Nebráníme se inovovanému technologickému postupu - jde především o vizuální výsledek a zejména trvanlivost malby, která je vystavena vnějším vlivům počasí.

Nemalou mírou je na orlu (erbech a řádu Zlatého rouna) prezentováno zlacení plátkovým zlatem a stříbření plátkovým stříbrem (na originálu již poněkud zčernalém). Technologicky předpokládáme standardní postup patrně na mixtion, ale opět záleží na návrhu pozlacovače. Připomínáme, že v případě erbovního Českého lva je třeba pozlatit zbraně (tedy drápy). Pravděpodobně bude třeba zvážit i pojistnou povrchovou úpravu, která zafixuje malbu a zlacení. Jednak z důvodu klimatických vlivů, ale nelze vyloučit i sedání ptactva.

Doporučujeme co nejdříve sjednat pracovní setkání s restaurátory, na kterém se vyjasní základní otázky realizace a upřesní technologické kroky výroby repliky. Vzhledem k významu zásahu by bylo vhodné harmonogram prací koncipovat tak, aby byl na jednotlivé kroky realizace dostatek času a všechny vrstvy byly dokonale vyztáhlé.

Odůvodnění

Toto rozhodnutí je závazným stanoviskem ve smyslu § 14 odst. 1 a 3 zákona č. 20/1987 Sb., neboť podle § 44a odst. 3 téhož zákona závazné stanovisko ve věci, o které není příslušný rozhodovat stavební úřad, je samostatným rozhodnutím ve správním řízení.

Správa Pražského hradu, příspěvková organizace, příslušná hospodařit s majetkem tvořícím areál Pražského hradu, předložila podle § 14 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. žádost č. j.: SPH 100/2020 o rozhodnutí k návrhu uvedení Kohlovky kašny na II. nádvoří Pražského hradu do původního stavu. Součástí žádosti je restaurátorský záměr: „Kopie císařské orlice na tzv. Leopoldovu (Kohlovu) kašnu na Pražském hradě“, kterou zpracoval restaurátor Ivan Houska (licence MK ČR č. 253/1994 a 1204/1999) dne 18. prosince 2019.

Kancelář prezidenta republiky při posouzení žádosti a stanovení požadavků uvedených ve výroku tohoto rozhodnutí vycházela z dlouhodobé znalosti problematiky a předpokládaných technologických kroků realizace výroby a osazení repliky Císařského orla. Realizací tohoto záměru dojde k zásadní nápravě dlouhodobě nevyhovující situace vizuálně narušující umělecko-historickou hodnotu významné památky.

Toto rozhodnutí vychází z § 14 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb., podle něhož v rozhodnutí orgán státní památkové péče vyjádří, zda práce uvedené v žádosti o rozhodnutí jsou z hlediska zájmů státní památkové péče přípustné, a stanoví základní podmínky, za kterých lze tyto práce připravovat a provést; základní podmínky musí vycházet ze současného stavu poznání kulturně historických hodnot, které je nezbytné zachovat při umožnění realizace zamýšleného záměru.

Poučení

Proti tomuto rozhodnutí se lze podle § 80 a násl. zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, odvolat do 15 dnů ode dne doručení tohoto rozhodnutí podáním učiněným ke Kanceláři prezidenta republiky.

Vyřizuje:
Telefon:

Odbor památkové péče
Kancelář prezidenta republiky